

Sveriges 100 vanligaste fåglar

Kortkurs i fågelskådning
Brantevik 22–24 maj 2022

Deltagare

Dagmar Söderlund, Brunflo
Sven-Erik Söderlund, Brunflo
Cecilia Melldén, Gantofta
Tomas Persson
Anders Thåström, Västervik
Mats Oreby, Svedala

Kursledare

Magnus Ullman, Brantevik

Söndag 22 maj 2022

Samling och incheckning på STF Råkulle vandrarhem i Brantevik kl 1600, boken *Sveriges 100 vanligaste fåglar* delas ut till deltagarna.

Det regnar lite grand så vi börjar med en inomhussittning, då vi tittar på bilder och går igenom de olika fjädergrupperna på en fågel. Det är inte nödvändigt att kunna allt utantill, men det är bra att ha ett hum om var större täckarna, tertialerna etc. sitter.

I klart godkänt väder rör vi oss till fots ut på Grönet söder om Brantevik för ett första möte med fåglarna. Vi lyssnar till och försöker identifiera vanliga arter som hämpling, rödstjärt och lövsångare – och den som kanske är allra lättast att känna igen på sången: gransångare. Åtminstone vi äldre herrar minns när man som ung spelade hartsfiol (vilket inte alltid var så populärt bland dem som bodde innanför det fönsterbleck där man spände fast själva ”fiolen”) och konstaterar att möjligen påminner hämplingens lite sträva ton om hartsfiolens speciella ljud.

Vi konstaterar dessutom att de flesta fåglar sitter lite längre bort än man skulle önska för att man ska se dem riktigt bra. En sjungande gulsparv – som räknar till sjuuu – sitter i närmaste lilla träd. Men vi ser den ändå inte förrän den flyger iväg.

Törnsångaren – Common Whitethroat på engelska. Grönet, 22 maj. (Magnus Ullman)

Om man skådar är det viktigt att man inte bara går och slötittar och snackar hela tiden utan att man är fokuserad, spanar än till höger, än till vänster och är observant på allt som rör sig (även om kursledaren kanske snackar väl mycket just idag).

Vi rör oss tillbaka mot vandrarhemmet och försöker inpränta törnsångarens *Tycker du det – tycker du?* Inte är det lätt med fågelsång. Men törnsångaren med sin vita strupe blir lite lättare att känna igen om man kommer ihåg att den heter *Common Whitethroat* på engelska. Alla knep är tillåtna!

Mycket god middag på vandrarhemmet kl. 1830: Boeuf bourguignon med kokt potatis och ugnsbakade haricoverts. Till det alkoholfria drycker i form av Skånsk Klassiker (öl) eller en torr äppelcider på Belle de Boskoop från Kiviks musterier. Vi kör också en liten presentationsrunda och redogör lite för våra tidigare skådarerfarenheter och förväntningar på kursen.

Måndag 23 maj 2022

Frukost kl 0700 och avgång kl 0800. Idag ställer vi våra steg mot Frukträdgården. Längs vägen artbestämmer vi ladusvala, gråsparv, pilfink och stare. Allt ska artbestämmas – såväl vanliga fåglar som något lite mindre vanliga.

Uppenbarligen har det anlänt en del fågel under natten och vi överraskas bland annat av hur vanlig härmsångaren är – det sitter många i Frukträdgården och sjunger. Vi försöker inpränta den nasala och lite gnälliga tonen. Här finns också flera rödstjärtar. Den är lättare att känna igen när man ser den än när man bara hör den; rätt knepig sång.

Det är viktigt att man stannar och lyssnar där det verkar bra, för kanske det hoppar fram något kul. Man kan inte bara halvspringa genom skogen och hoppas att de spännande fåglarna bara ska sitta där på en gren rakt framför en.

Efter viss diskussion bestämmer vi oss för att sätta oss vid bänkar och bord för en förmiddagsfika trots att bänkarna är i lägsta laget. Nåväl det blir en trivsamt stund. En äldre herre stannar till och berättar hur man blandar kaffegök. När han försvunnit konstaterar vi att vi blandar på vårt eget sätt: nämligen genom att dricka kaffe samtidigt som vi lyssnar till en ropande gök inifrån Frukträdgården.

En stilla fika civiliserat vid bord med bänkar. Frukträdgården, 23 maj. (Tomas Persson)

Strax innan vi satt oss till rätta har vi beundrat en av dagens rödstjärtar på taknocken till ett av åkeriets byggnader.

En rödstjärt visar upp sig fint på åkeriets taknock. Frukträdgården, 23 maj. (Sven-Erik Söderlund)

Så småningom rör vi oss tillbaka till vandrarhemmet för ett inomhuspass med bildvisning. Sverige är nästan bara skog och följaktligen är alla de vanligaste svenska fåglarna skogsarter. Först på 15:e plats bland de vanligaste kommer en art som inte hör hemma i skogen – ängsplärka.

Vi konstaterar också att små fåglar är vanligare än stora (lätt att förstå men kanske inte så lätt att förklara) och den vanligaste fågel som inte är en tätting är ringduva, art nummer 16.

Därefter vidtar en systematisk genomgång när vi omsorgsfullt dissekerar artpar som lövsångare/gransångare och även blandar in grönsångare: dräkt, byggnad, sång, utbredning och månadsvis förekomst – allt är viktigt för att man ska komma fram till rätt art.

Därefter lunch kl. 1200 – en variant av indisk Daal, det vill säga soppa på röda linser, med ugnsbakad blomkål samt gott bröd med en lätt lagrad Grevé – i vandrarhemmets härliga trädgård.

Lunch i vandrarhemmets välskuggade trädgård. Brantevik, 23 maj. (Magnus Ullman)

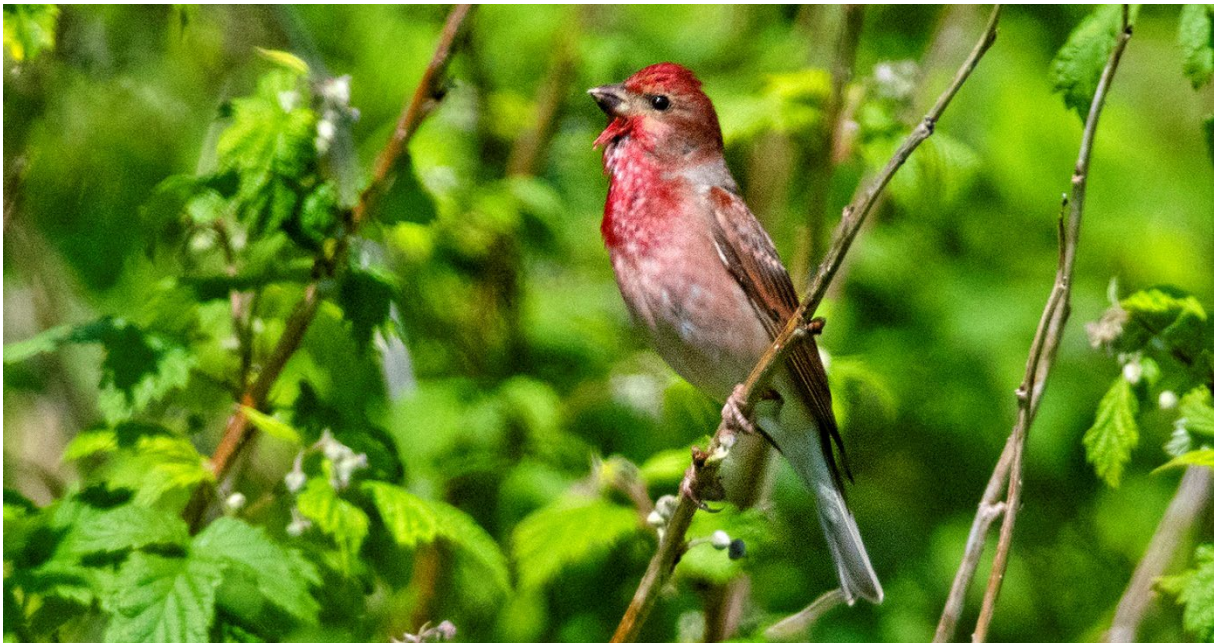
Det visar sig att vi inte är riktigt ense om artbegreppet – kan man avgöra och två olika former är av samma art eller inte genom att undersöka om de kan få fertil avkomma, vilket i så fall skulle bevisa att de tillhör samma art. Det vill säga i så fall är neandertalare och vår egen art *Homo sapiens* en och samma art (eftersom vi bär på cirka 2 % neandertalgener). Intressanta frågor hur som helst.

Därefter en stunds siesta, inte bara för att smälta maten utan också alla intryck och all information. Kl. 1330 kör vi igång igen, och tar oss per cykel norrut genom byn via cykelvägen nära stranden.

Ett kortare stopp för ett span vid Norra hamnen, 23 maj. (Magnus Ullman)

I Frägård, strax norr om Brantevik, sitter en stilig rosenfink och sjunger. Den är inte med på 100-listan (i själva verket art nummer 130) – men det kan inte hjälpas, den måste ändå beundras. Sången är ganska lätt att känna igen, en busvissling som på engelska kan uttolkas som *Pleased to meet you* (även om denna individ förkortat strofen till *To meet you*).

Branteviks stolthet, rosenfink. Frägård, 23 maj. (Magnus Ullman)

Men det är inte nog med begivenheter där. Vi cyklar vidare och när vi kommit till Simris strandäng begåvas vi med en svarthakad buskskvätta (art nummer 230 så nu är vi verkligen bland sällsynta fåglar).

Vi vänder vid raststället i norra delen av Simris strandäng och cyklar mot vandrarhemmet för en eftermiddagsfika

Därefter parkerar vi oss inomhus igen för en ny genomgång av vanliga men inte helt lätt bestämda arter, som ärtsångare/törnsångare, svarthätta/trädgårdssångare och trädpiplärka/ängspiplärka. Men vi blandar friskt och begrundar även hämpling/rosenfink, alltså en vanlig art och en ganska sällsynt.

Middag kl. 1900 i form av kokt torsk med sås och potatis samt en god sallad, och lite sammanfattning av dagen innan vi skiljs åt för att ladda inför morgondagen.

Tisdag 24 maj 2022

Ett lätt regn hänger i luften, men vi vågar oss i alla fall ut på en promenad. Vi knallar på ganska snabbt för att hinna förbi Grönet och till nya jaktmarker i Buskahojan. När vi hunnit rätt långt söderut börjar det regna mer på allvar och vi vänder norrut igen.

Snart får vi i Buskahojan höra vår andra rosenfink sjunga och en röd och fin hanne visar sig för oss.

Rätt nöjda efter vår andra rosenfink. Buskahojan, 24 maj. (Magnus Ullman)

När vi känner oss färdiga med rosenfinken kan vi närstudera en liten chokladbrun gärdsmyg som sjunger skallen av sig för oss. Och vi inser att det redan slutat regna (tja, det hann knappt börja).

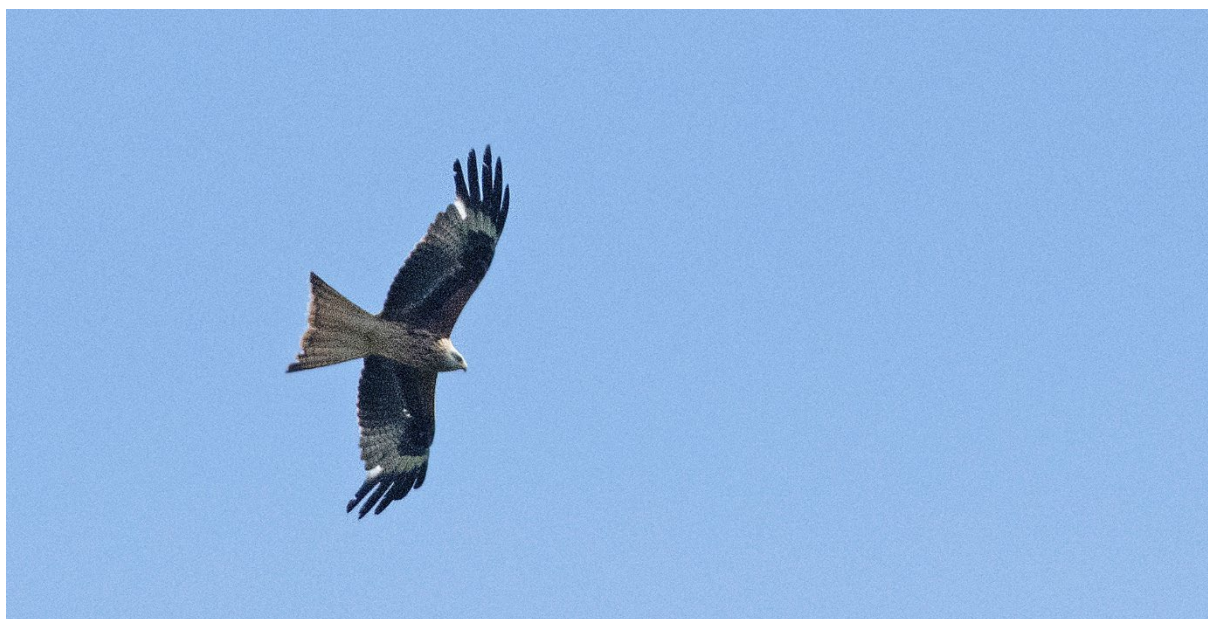
En gärdsmyg sjunger för oss i Buskahojan, 24 maj. (Sven-Erik Söderlund)

Via en och annan hämpling och törnsångare återvänder vi till vandrarhemmet för en avslutade omgång med bildvisning då vi bland annat fördjupar oss i entita/talltita, ett av de svåraste problem man kan ställas inför i den svenska fågelfaunan. Och det värsta är ju att svarthätta ibland rör till koncepterna – trots att det egentligen inte skulle behövas alls!

Avslutande lunch kl 1200, ungersk gulyás enligt mamma Ilonas recept (vandrarhemsvärdinnan Sussis mamma alltså) med en kål-och äppelsallad, gott bröd och lagrad Grevé. Till det lite avrundande snack.

Vi samlar ihop våra grejor och far var och en till sitt håll.

Tack för oss och – inte minst – tack för fullt godkänt väder.

Röd glada, Fruktträdgården 23 maj. (Magnus Ullman)

De fåglar vi observerade

1. Grågås <i>Anser anser</i>	17. Gråtrut <i>Larus argentatus</i>
2. Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	18. Kentsk tärna <i>Thalasseus sandvicensis</i>
3. Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	19. Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>
4. Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	20. Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>
5. Ejder <i>Somateria mollissima</i>	21. Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>
6. Sjöorre <i>Melanitta nigra</i>	22. Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>
7. Storskrake <i>Mergus merganser</i>	23. Röd glada <i>Milvus milvus</i>
8. Småskrake <i>Mergus serrator</i>	24. Ormvråk <i>Buteo buteo</i>
[Fasan <i>Phasianus colchicus</i>]	25. Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>
9. Tornseglare <i>Apus apus</i>	26. Törnskata <i>Lanius collurio</i>
10. Gök <i>Cuculus canorus</i>	27. Skata <i>Pica pica</i>
[Tamduva <i>Columba livia</i> (domest.)]	28. Kaja <i>Corvus monedula</i>
11. Ringduva <i>Columba palumbus</i>	29. Råka <i>Corvus frugilegus</i>
12. Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	30. Kråka <i>Corvus corone</i>
13. Rödbena <i>Tringa totanus</i>	31. Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>
14. Skrattmå <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	32. Talgoxe <i>Parus major</i>
15. Fiskmå <i>Larus canus</i>	33. Backsvala <i>Riparia riparia</i>
16. Havstrut <i>Larus marinus</i>	34. Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>

35. Hussvala <i>Delichon urbicum</i>	50. Rödstart <i>Phoenicurus phoenicurus</i>
36. Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	51. Svarthakad buskskvätta <i>Saxicola rubicola</i>
37. Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	52. Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>
38. Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	53. Järnsparv <i>Prunella modularis</i>
39. Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	54. Pilfink <i>Passer montanus</i>
40. Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	55. Gråsparv <i>Passer domesticus</i>
41. Ärtsångare <i>Curruca curruca</i>	56. Sadesärla <i>Motacilla alba</i>
42. Törnsångare <i>Curruca communis</i>	57. Bofink <i>Fringilla coelebs</i>
43. Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	58. Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>
44. Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	59. Grönfink <i>Chloris chloris</i>
45. Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	60. Hämpling <i>Linaria cannabina</i>
46. Koltrast <i>Turdus merula</i>	61. Steglits <i>Carduelis carduelis</i>
47. Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	62. Gulsparr <i>Emberiza citrinella</i>
48. Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	
49. Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	

